

GÖCSEJ SZÍVÉBEN¹

A JAVK, mint 50 község könyvtári szolgáltatója

VISSZATEKINTÉS

„A zalaegerszegi ellátórendszer ma az egyik legnagyobb komplex típusú vidéki könyv és könyvtárellátó társulás; 49 „beltaján” kívül még 17 település könyvtárának módszertani gondozását végzi. Munkája az állománygyarapításon és a folyamatos cseréken túl kiterjed az épületek rendben tartására, pályázatok készítésére, fejlesztésekre, rendezvények szervezésére – vagyis teljes szolgáltatást nyújt. Tevékenysége csaknem teljesen gépesített, saját fejlesztésű programmal dolgozik...”

A 10 éves jubileumra készült emlékkönyv előszavát idézem, Kiss Gábor mondatai ezek.

A fejlődés állomásai:

1981 – a VMK épületébe költöző, kibővült JAVK lelkes, fiatal csapata elsőként a városkörnyéki és peremkerületi fiókok hálózatát építette ki. Majd 4 városkörnyéki tanácsi körzet 19 könyvtárának hálózati gondozását vette át a megyei könyvtártól.

1986 – Zalaegerszeg Város Tanácsa 2/1985. sz. határozata a városi könyvtár feladatává tette a városkörnyéki települések könyvtárainak gondozását – ez a lépés indította el a zalaegerszegi központi ellátórendszert. 27 községgel kötöttek elsőként szerződést. Könyvtáranként évente 170-220 db új bővítés, amely a cserékkel megsokszorozható. A közös beszerzés és feldolgozás mentesíti a községi könyvtárosokat a szaktudást igénylő feladatok alól. Erőiket a helyi ismeretség alapján az olvasók megszerzésére, rendezvények szervezésére, a szolgáltatások népszerűsítésére tudják összpontosítani.

A dokumentum beszerzést a községek befizetései alapozták meg.

Az ellátórendszer tagjainak száma fokozatosan nőtt 27-ről 56-ra az 1990-ig tartó időszakban.

1991-től az önkormányzatok megalakulása új helyzetet teremtett: megszűnés, bezárás, kisebb helyiségbe költözés, kilépés akadályozta a könyvtári ellátást.

Az ellátórendszert új alapokra helyezte a Zala Megyei Önkormányzat működési támogatása. A községek is partnerek voltak, 47 település vett részt a közös munkában. Rajtuk kívül 17 önállóan szerzeményező tartozott a körbe. 3 nem működött, 8 nem gyarapított, több településen (pl. Gomboszeg, Ormándlak, Boncodfölde, Sárhida) nem is működött könyvtár.

Az alábbi pályázatok segítették az ellátást a 90-es évektől:

Az UNICEF Magyar Nemzeti Bizottsága „Ablak a világra” címmel hirdetett pályázatot a kistelepülési iskolák könyvtárainak megsegítésére. Célja az esélykülönbségek csökkentése a továbbtanuláskor. 8 zalai település részesült az 50000,- Ft-os könyvcsomagból, köztük Nagykapornak, Nemesapáti, Salomvár.

A Pro Renovanda Cultura Hungariae „Kistelepülések könyvtáraiért” szakalapítványa szintén a könyvbeszerzést támogatta, 7 település részesült belőle az 1995-1996. években.

A Könyvtárpártoló Önkormányzat – 12 településen hozott sikert és támogatást.

¹ Elhangzott a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban 2010. március 5-én a „Kistelepülési könyvtári ellátás helyzete és jövőképe” címmel rendezett szakmai tanácskozáson

A Fókuszban a könyvtár – NKA pályázat célzottan az ellátó rendszerek fejlesztésére szolgált.

Berendezés korszerűsítésére az NKA-hoz, a Soros Alapítványhoz lehetett pályázni, kiemelendő a NKÖM – Korszerű könyvtárakkal az Európai Unióba c. pályázati lehetősége.

A könyvtári törvény megjelenését követően, 1998-tól indult a könyvtárak informatikai fejlesztése – telematikai pályázatok révén számítógépeket, internet előfizetést lehetett beszerezni.

A Teleház-mozgalom némiképp a könyvtári hálózat fejlesztésével párhuzamosan jelentette a vidék informatikai felzárkóztatását.

Az érdekeltségnövelő támogatás 2003-tól segítette a dokumentumok beszerzését.

A nyilvános könyvtárak jegyzékére való felkerülés érdekében sok helyütt kellett Alapító Okiratot készíteni, amelyhez a szakmai segítséget módszertanos kollégáink adták.

Az ellátás megvalósítását könyvtári gépkocsi beszerzése és pályázati úton történő cseréje segítette.

Az ellátórendszer 20 éves fennállása alatt a könyvszekrények helyett szabadpolcok, a nehezen fűthető, szűk terek, porosodó könyvek helyett modern könyvtári terek alakultak.

A könyvtárosi teendőket többségében képzetlen, részmunkaidős, több más feladatot is ellátó önkormányzati alkalmazottak végezték, személyük gyakran cserélődött. Ezért kiemelt feladat volt a betanításon túl az alapfokú könyvtárosi tanfolyamok szervezése több alkalommal is.

Az „Összefogás a könyvtárakért” országos programok keretében már 1995-ben „Fenntartók és könyvtárak” címmel rendeztek tanácskozást, ahova meghívták az önkormányzatok vezetőit is.

Az őszi szakmai nap hagyománya azóta is élő, a továbbképzési fórumok az egyre magasabb szintű könyvtári ellátáshoz szükséges készségek fejlesztését is szolgálják.

A községi könyvtárosok áldozatkész munkájának elismerése érdekében Major Árpád igazgató 2006-ban megalapította az Olvasóinkért-díjat. Minden évben a két egerszegi könyvtár vezetése közös döntése alapján az a községi könyvtáros kaphatja meg, aki hosszú évek eredményes könyvtárosi tevékenységével büszkélkedhet. A díjat Major Árpád nyugalomba vonulása óta a JAVK Olvasóinkért Könyvtári Alapítványa gondozza.

JELEN

A jelenleg folyó mozgókönyvtári ellátásról elmondható, hogy szerves folytatása az ellátórendszeri munkának.

A mozgókönyvtári ellátás 2007 óta működik, a községek folyamatosan ismerték fel a benne rejlő fejlődési lehetőséget és mondtak le könyvtáraik jogi önállóságáról.

2008-tól 50 község 23831 lakója részére szolgáltat könyvtárunk, évente közel 7000 db dokumentummal bővül az ellátás, több mint 16 M Ft értékben.

Az ellátandó lakosság 12,5%-a tagja valamely szolgáltató helynek, a használat adatai pedig azt mutatják: az olvasók érdeklődnek az új dokumentumok és az internetezési lehetőség iránt.

A korábbi ellátórendszeri és saját állománnyal együtt több mint 156 ezer dokumentumból válogathatnak, a folyamatos selejtezés és állománykivonás ellenére megfelelő ez a választék.

A községek többsége 1000 fő alatti, az évente kivitt dokumentumok száma átlag 180 db.

Folyóiratok, hangoskönyvek, CD-k, DVD-k, CD-ROM-ok növelik a választékot, jelentik az új információhordozók jelenlétét, képviselik az új igényeket.

Az 50 település ellátása 13 bővítési körben zajlik, ahol az egy körbe tartozó községek egymás közelségében, gyakran közös körjegyzőségekhez tartozva egy nap alatt végig látogathatók. A korábban megszűnt könyvtárak mindegyike újra működik, mert megfelelő körülményeket teremtettek hozzá a községek előljárói. (Pl. Gomboszeg, Boncodföldre)

A szolgáltatásban erős a kötődés a hagyományos formákhoz. Erősíteni kell ezért a használóképzést és a rendezvényeket a helyszíneken, a fogadókészség megteremtését, hogy a könyvtár közösségi színterét minél többen használják ki. Az esélyegyenlőségért, a helyi identitás megőrzéséért a Közkincs programban keretében megvalósuló együttműködésben veszünk részt.

JÖVŐ

A normatíva csökkenése, más célra fordítása a szolgáltatás eddigi eredményeit veszélyezteti. Az érdekvérvényesítés területén vannak tennivalóink, eredményeinket jobban kell tudatosítani a döntéshozókban és a szolgáltatást igénybe vevőkben.

A kistérségi települések könyvtárait, a szolgáltatásainkat bemutató honlap erre szolgál, megvalósítása mind sürgetőbb feladat.

A könyvtárosok, mint partnerek fontos láncszemek. Célunk a kollegialitás erősítése, a képzések során minél többre támaszkodás a könyvtáros ismeretek, internet használat, adatbázisok használata, a TextLib integrált rendszer használata terén.

Erősíteniünk kell a kapcsolattartás modern formáit is (e-mail, skype, hírlevél).

A közeljövő legsürgetőbb feladata a *Kistérségi adatbázis* építése – a kistérségi könyvtárak révén a lakosság bekapcsolása a könyvtári rendszer egészébe.

Kulcsszó: az EGYÜTTMŰKÖDÉS. A felvázolt közelmúlt történései is igazolják, a jelen közös pályázati törekvései is erősítik, hogy munkánkat hatékonyan csak együttműködésben végezhetjük, csak így lehetünk sikeresek. Együttműködésben könyvtárunkon belül a kollégáinkkal; a községi könyvtárosokkal és polgármesterekkel és jegyzőkkel, helyi szervezőkkel; a kistérségi munkaszervezet vezetőivel és munkatársaival; a megye többi könyvtárával, vezetőivel, szakembereivel; a megyén kívüli könyvtáros kapcsolatainkkal; a pályázati együttműködéssel a Zalai Tudástár létrehozásában.

Elképzeléseink megvalósítása során magunknak is fejlődünk kell. Jövőképünk a sokoldalú, alkalmazkodni tudó, ismereteit és készségeit folyamatosan megújítani képes, erős elhivatottsággal rendelkező könyvtáros.

A József Attila Városi Könyvtár kistérségi érdekeiben végzett munkája teljes egészében Major Árpád igazgató, Pál Éva tanácsos, hálózatgondozó könyvtáros és több munkatársa hosszú időn át következetesen megvalósított szakmai tevékenységét jelentette.

Köszönet az ellátórendszer 20 éves tevékenységéért, köszönet a mozgókönyvtári keretekre való adaptálásért, amely jelenlegi munkánk alapját képezi.

Nitsch Erzsébet